

Austrija i Mađarska 1850 – 1938. godine

Priradio urednik

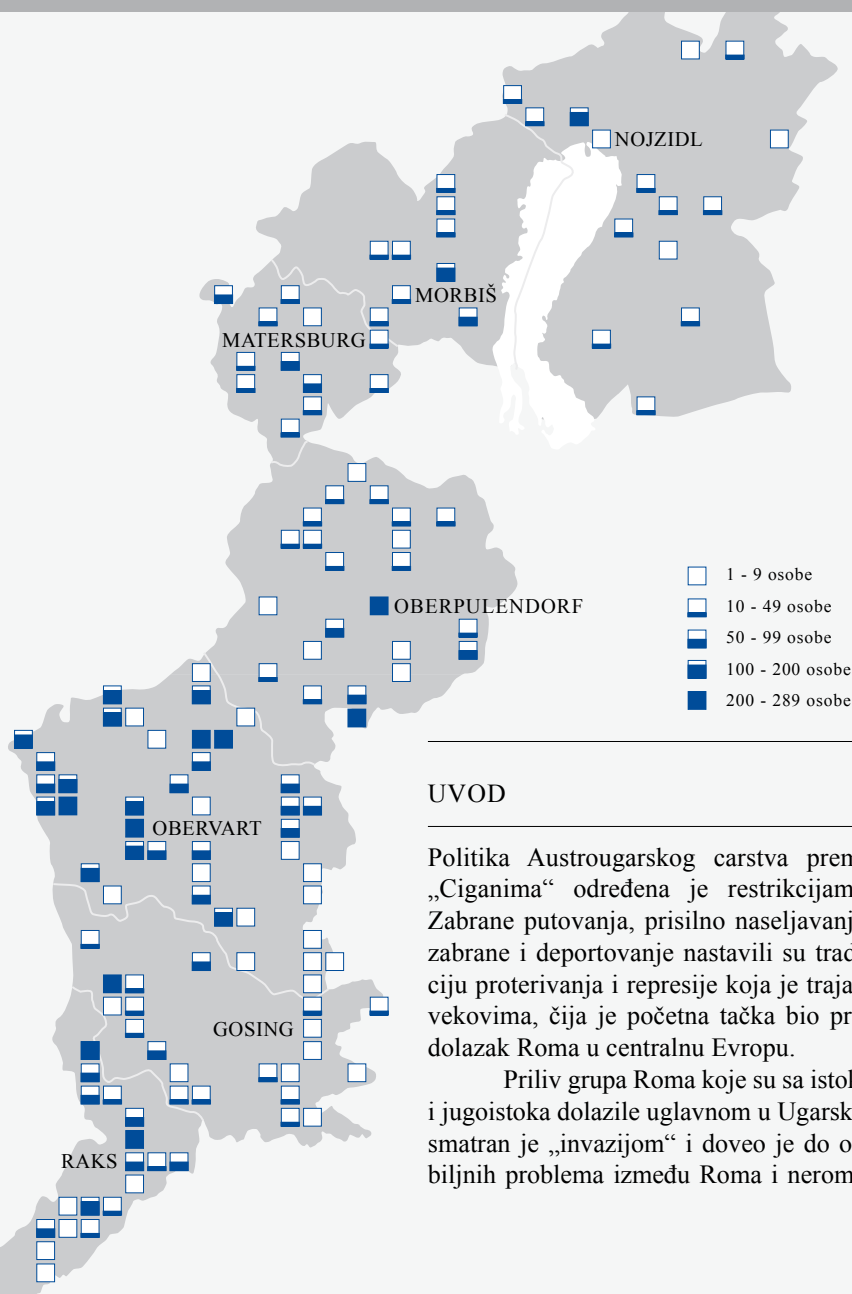
Austrougarsko carstvo | Austrija | Mađarska

➤ Sve više i više propisa unutar monarhije ograničavalo je Romima mogućnost da zarađuju za život. Zabrane putovanja praćene su prisilnim naseljavanjem, registracijama u velikom broju i zabranama obavljanja određenih zanimanja. Ekonomski problemi i nacional-socijalistička propaganda otežavale su situaciju i, na kraju je „cigansko pitanje“ trebalo da bude rešeno na osnovu „nacional-socijalističkog rešenja“ - kroz, „prinudni rad, deportovanje i sterilizaciju“.

POPULACIJA ROMA U BURGENLANDU 1927. GODINE.

Rigorozni popis sproveden radi stalnog, strogo praćenja skoro svakog pojedinca romske pripadnosti.

Il. 1 (na osnovu Mayerhofer 1988, str. 40)

UVOD

Politika Austrougarskog carstva prema „Ciganima“ određena je restrikcijama. Zabrane putovanja, prisilno naseljavanje, zabrane i deportovanje nastavili su tradiciju proterivanja i represije koja je trajala vekovima, čija je početna tačka bio prvi dolazak Roma u centralnu Evropu.

Priliv grupa Roma koje su sa istoka i jugoistoka dolazile uglavnom u Ugarsku, smatran je „invazijom“ i doveo je do ozbiljnih problema između Roma i neroma.

Kada je austrijska vlada zatvorila ugarske granice za Rome, mnogi Romi naselili su se u veoma siromašnim delovima zapadne Ugarske, poznate danas kao Burgenland. Ipak, sukobi su prejednicirani u prvim decenijama XX veka, koje je obeležilo siromaštvo i rat. Većina stanovništva je „Cigane“ smatrala „napašću“ i „pitanjem“ čije je jedino „rešenje“, izrazito obojeno nacional-socijalizmom, bilo moguće 1930-ih godina..

II. 2

„Putri“ s drvenim vratima, prozorom i dimnjakom, Sankt Margareten, Burgenland, između dva rata.

II. 3

Kuće Roma registrirane su u Burgenlandu 1920-ih. Ova baraka nosi broj „28“ iznad levog prozora. Fotografija je snimljena oko 1926. godine.

II. 4

Naselje u Matersburgu, Burgenland, između dva rata. Ova slika pokazuje različiti dizajn kuća u kojima su boravili: levo, omalterisana i okrečena kuća od glinenih cigli, u sredini „putri“, koliba napola ukopana u zemlju, napola napravljena od drveta, grana i gline, desno, glinom ispunjena poludrvena zgrada.

II. 2 (Mayerhofer 1988, str. 177)

II. 3 (Mayerhofer 1988, str. 37)

II. 4 (Mayerhofer 1988, str. 184)

AUSTROUGARSKO CARSTVO

Od druge polovine XIX veka pa naovamo, grupe Roma kao što su Lovari, koji potiču iz dunavskih pokrajina i uglavnom se sada bave prodjom konja, došle su u Ugarsku sa istoka. Što je više nomadskih grupa dolazilo, to je više primedbi bilo zabeleženo u mađarskim okruzima („comitatusima“). „Stalno kršenje zakona“ i nedostatak zakona koji bi pomogli u borbi protiv „javne nevolje“ dovodilo je do žalbi. S gledišta mađarske populacije, imigracija Roma smatrana je „invazijom“.

Još jedan razlog za žalbe bile su odredbe mađarskih lokalnih zakona koje su obavezivale opštine da obezbede Romima smeštaj i namirnice. Zbog mnogih imigracija, takve odredbe bile su dodatno breme za gradove.

Godine 1907. 28 okruga tražilo je da se odredi jedinstven način borbe protiv Roma; parlament, ipak, nije bio u mogućnosti da nađe političko rešenje. Umesto toga, problem je prenet na administrativni nivo. Odluke koje su donesene, kao što je zabrana prosjačenja i prisilno vraćanje u zemlje porekla, bile su u skladu s postojećom „politikom prema Ciganima“, zasnovanoj na represiji i pretnjama.

Ova mađarska politika, koja je bila na snazi do 1918, imala je za cilj da prisili Rome da se nastane. Ekonomske strukture i sredstva, ipak, su bili nedovoljni, pa je i neuspeh bio zagarantovan. Gradovi nisu mogli da pruže Romima neophodna sredstva za njihov svakodnevni život, tako da su oni morali nastaviti sa svojim „ciganskim“ životom kako bi osigurali svoj opstanak. Istovremeno, predrasude većinskog stanovništva i tendencija ka inkriminaciji

sanju Roma su rasle, čemu su doprinele i publikacije o mađarskom zakonu. Država i društvo nisu bili u stanju ili nisu hteli da preduzmu suštinske mere koje bi uvažile Rome. To je dovelo do drastičnih promena u zapadnim mađarskim okruzima (današnji Burgenland): austrijska vlada je pooštrila imigracione zakone u drugoj polovini XIX veka kako bi zaustavila imigraciju Roma. Istovremeno, proglasila je deportovanje svih mađarskih Roma koji su se nalazili u Austriji. U kombinaciji s mađarskom zabranom o napuštanju, proglašenoj u Mađarskoj 1870. godine, to je dovelo do masovnog porasta broja Roma u graničnim područjima. Vlasti iz tih područja nisu imale ili nisu mogle da obezbede smeštaj Romima, tako da su im dodeljena bezvredna parčad zemlje kako bi se nastanili. Na ovaj način su nepopularne „ciganske kolonije“ završile u predgrađima. [II. 2-4]

Neka pravila iz memoranduma „Cigansko Pitanje. Memorandum predsedavajućeg Vlade Pokrajine Burgenland“ („Die Zigeunerfrage. Denkschrift des Landeshauptmanns für das Burgenland“) Tobijasa Porčija (Ajzenštat, 1938):

„1. Seksualni odnos između Cigana i Nemaca predstavlja rasnu uvredu. 2. Ciganima nije dozvoljeno da pohađaju osnovnu školu. 3. Sterilisanje Cigana treba da zaustavi njihovu reprodukciju. 4. Pretrage kuća i pojedinaca treba da se redovno vrše. 5. Ciganske barake (kulturna sramota) treba da se poruše, a Cigani da se pošalju u kolibe radničkih logora. 6. U radničkim logorima Cigani rade kao zatvorena grupa. 7. Bavljenje privatnim zanimanjima van logora je zabranjeno. 8. Ciganima nije dozvoljeno da nose oružje. 9. Dobrovoljna migracija se podržava.“

II. 8 (Detalj) (translated from Mayerhofer 1988, p. 43f.)

njihovu „užasavajuću reprodukciju“. Održano je nekoliko sastanaka vezanih za rešavanje ovog problema. Tokom jednog od sastanaka, koji je održan 15. januara 1933. godine, predloženo je da se „odvedu na ostrvo u Tihom okeanu“ ili da se „kastiraju“.

Takođe, u Austriji je, decenijama ranije, osnovana fondacija za kasnije istrebljenje Roma. Zahtev NSDAP-a, „da Burgenland bude očišćen od Cigana“, nije bio ništa novo. Za razliku od ostalih političara u to vreme, međutim, burgenlandski ilegalni nacional-socija-

listički okružni lider („Gauleiter“), Tobijas Porči bio je odlučan da svoj plan „istrebljenja Cigana“ putem prinudnog rada, deportovanja i sterilisanja, sprovede u delo, nalazeći da je „nacional-socijalističko rešenje“ rešenje za ovaj „problem“.[II. 8]

MAĐARSKA

U Mađarskoj ne možemo da govorimo o „politici prema Ciganima“ nakon pada carstva. Revolucionarna prelazna vlada, prateći režim Hortija, nije posvećivala pažnju Romima. Oskudni propisi, koji su doneseni tokom ovog perioda odnosili su se uglavnom na praćenje Roma i bili su pravdani rastućim stopama kri-

minala. Registrovanje putujućih Roma, što je uvedeno ukazom iz 1928. godine, i istovremeni pljačkaški pohodi u nekim okruzima, bili su novina.

Drugi amandmani krivičnog zakona („Strafrechtsnovelle“) iz 1928. godine, uveli su posebne mere protiv takozvanih nepopravljivih zločinca, npr. prebacivanje takvih ljudi u radničke kampove. Ovi amandmani su bili nesumnjivo namenjeni Romima, čiji život, ipak nije bio različit od

ostalih nepriviligovanih ljudi. Godine 1931, ministar unutrašnjih poslova je naredio da se putujuća zanimanja skoro potpuno zabrane, da radna dozvola važi samo u okrugu prebivališta i da je za njeno izdavanje zadužen okružni savet. Ovi propisi oduzeli su mnogim Romima izvor sredstava za život. Prema ukazu objavljenom 1938. godine, svaki Rom treba da se smatra mogućim „osumnjičenim“, njime su omogućeni progon i deportovanje.

Bibliografija

Baumgartner, Gerhard (1987) Sinti und Roma in Österreich. In: Pogrom 130 (6/87), pp. 47-50 | **Baumgartner, Gerhard (ed.) (1995)** 6x Österreich. Zur Geschichte und aktuellen Situation der Volksgruppen. Klagenfurt-Celovec: Drava Verlag | **Fraser, Angus (1992)** The Gypsies. Oxford / Cambridge: Blackwell | **Mayerhofer, Claudia (1988)** Dorfzigeuner. Kultur und Geschichte der Burgenland-Roma von der Ersten Republik bis zur Gegenwart. Wien: Picus Verlag | **Szabó, Györgi (1991)** Die Roma in Ungarn. Ein Beitrag zur Sozialgeschichte einer Minderheit in Ost- und Mitteleuropa. Frankfurt am Main: Peter Lang (Studien zur Tsiganologie und Folkloristik, 5) | **Vossen, Rüdiger (1983)** Zigeuner. Roma, Sinti, Gitanos, Gypsies zwischen Verfolgung und Romantisierung. Frankfurt am Main: Ullstein